

NOTAT

Til: Stortingets energi- og miljøkomite

Oslo, 09.09.2016

Tema: Norges Skogeierforbunds merknader til Meld.St.18 (2015-2016) Friluftsliv

Norske skogeiere og friluftslivet

Det finnes 130.000 norske skogeiere. Med sine familier utgjør dette nærmere 10 % av den norske befolkningen. Disse eier og forvalter de arealene som allmenheten gjennom allemannsretten har fri adgang til. Skogeierne er selv en del av denne allmenheten som nyter godt av den norske allemannsretten når de driver friluftsliv utenfor sine egne eiendommer.

Norges Skogeierforbund mener vi skal være stolte av den norske allemannsretten og ønsker å legge forholdene til rette for at folk skal komme seg ut til skogs og til fjells. Skogbruket og skogbrukets infrastruktur har bidratt til at store friluftslivsområder er gjort tilgjengelige for allmenheten. I skogbruket har vi lang tradisjon for tilrettelegging for friluftsliv. Det stilles blant annet en rekke krav til friluftslivshensyn ved hogst og skjøtsel i vår miljøsertifisering (Norsk PEFC Skogstandard). I tillegg stiller mange grunneiere sine arealer til disposisjon for løyper og stier og ulike former for tilrettelegging. Her er det lange tradisjoner for et godt samarbeid mellom friluftsforskerorganisasjonene og grunneierorganisasjonene. Blant annet er det utarbeidet normalavtaler for stier og løyper som alle grunneierorganisasjonene og friluftsforskerorganisasjonene står bak. Det er også inngått en egen avtale med Orienteringsforbundet om gjennomføring av o-løp.

Generelt manglende grunneierperspektiv

Det kan likevel ikke stikkes under en stol at friluftsforskeraktiviteter også kan være problematisk for grunneierne. Det kan f.eks. være knyttet til visse former for ferdsel og forsøpling og ikke minst til kommersielle aktiviteter på grunneierens arealer.

Det samarbeid som er etablert med friluftsforskerinteressene, er basert på at man skal legge til rette for friluftsforskeraktivitet samtidig som man tar hensyn også til grunneierne. Grunneierperspektivet er derimot ofte svært lite synlig i myndighetenes friluftspolitikk. Det gjelder også i den friluftsmeldingen som nå er lagt fram.

Dette får også helt konkrete konsekvenser. Det er f.eks. ikke lagt opp til at grunneierne skal involveres ved kartlegging av viktige friluftsforskerområder. Målet for dette arbeidet er å kartlegge alle viktige friluftsforskerområder innen 2018. I prosessen legges det opp til en tett involvering av frivillige organisasjoner, mens involvering av grunneier og grunneiers organisasjoner ikke er nevnt. Dette er uheldig da slik kartlegging faktisk vil få konsekvenser for grunneieren. En står også i fare for å miste viktige innspill om de aktuelle arealene.

Vi registrerer mange steder i meldingen at grunneierperspektivet er totalt fraværende. F.eks. pekes det på s.97 på aktiviteter som høsting av granskudd, never til kurver, bjørk til knivskaft, hassel til tønnebånd uten å nevne at slik høsting ikke er en del av allemannsretten og derfor krever grunneiers tillatelse.

Generell adgang til ikke-motorisert ferdsel i utmark

I meldingen foreslås det at frilufsloven bør endres slik at den gir generell adgang til ikke-motorisert ferdsel i utmark. Dette innebærer en utvidelse av allemannsretten på bekostning av grunneierretten.

I praksis fører det til at aktiviteter som sykling og riding som tidligere var forbeholdt vei eller sti, kan bli tillatt på hele utmarksarealet. I dag krever riding og sykling utenfor vei og sti i skog grunneiers tillatelse.

Det er i utgangspunktet svært få som ønsker å ri eller sykle utenfor stier og veier. Enkeltsyklister eller ryttere som tar seg en tur utenfor etablerte stier og løyper er normalt ikke noe problem (med unntak av i plantefelt). Vi har til gode å registrere at noen grunneiere noen gang har laget problemer av slik aktivitet.

Prinsippet om at det ikke lengre kreves tillatelse fra grunneier for å sykle eller ri utenfor stier og veier kan skape problemer først og fremst gjennom etablering av nye ridestier/traser for terrengsykling.

Det vil bli fritt fram både for organiserte og uorganiserte grupper å etablere nye ridestier og nye traser for terrengsykling hvor som helst i utmark. Både nye ridestier og terrengsyklingstraseer innebærer betydelig terrengsslitasje og skader på trær, spesielt gjennom røttene. Dette kan føre til økt fare for råte. Lokaliseringen vil også kunne innebære andre ulemper for grunneierne. Endringen vil gjøre det unødvendig for ridesentre, sykkelklubber og andre å inngå avtale/snakke med grunneieren om slike nye ridestier/sykkeltraseer.

I utgangspunktet vil også utvidelsen være problematisk i forhold til riding eller sykling i plantefelt. Nå som plantefelt har blitt definert som utmark vil en slik endring i frilufsloven gjøre det fritt fram for sykling og riding i plantefelt. Dette vil bety økt fare for skader på plantene skogeieren har plantet. Dette kan imidlertid løses ved at det blir presisert at sykling og riding i plantefelt ikke vil være i tråd med aktsomhetskravet i frilufsloven

Det er reelt sett ikke avdekket noe behov for å endre frilufslovens bestemmelser om riding og sykling. Norges Skogeierforbund går mot forslaget om å utvide allemannsretten til å omfatte også riding og sykling overalt i utmark.

Vi har merket oss at det i meldingen er uttrykt at det kan være aktuelt å opprettholde de samme reguleringene for bruk av hest som i dag fordi bruk av hest innebærer særskilte utfordringer. Vi har imidlertid vanskeligheter for å se at det ikke i enda større grad gjelder sykling. Både terrengslitasje, skadeomfang på skog og andre ulemper for grunneieren vil være minst like stort ved etablering av traseer for terrengsykling som ved etablering av ridestier. Skadene i plantefelt vil også bli langt større.

Utmarksbasert reiseliv

De senere årene har det skjedd en økning i etterspørsel og tilbud knyttet til kommersielle friluftsprodukter. Aktiviteter som toppturguiding, nordlysturer og elgsafari er i fremvekst. Dette bidrar til verdiskaping og er i utgangspunktet positivt.

Dette er imidlertid aktiviteter som ofte baserer seg på bruk av grunneiers arealer og infrastruktur. Grunneieren vil imidlertid ofte stå uten noen del av verdiskapingen da aktiviteten er basert på allemannsretten. Kombinasjonen kommersiell utnyttning av grunneierens arealer, mens grunneieren sitter igjen med ulemper f.eks. i form av forsøpling vil ofte skape konflikter og frustrasjoner hos grunneierne. Vi savner at meldingen problematiserer rundt dette og vurderer tiltak som sikrer at også grunneieren kan ta del i verdiskapingen. Dette vil f.eks. kunne skje dersom kommersielle aktører som ønsker å bruke en grunneiers arealer og infrastruktur faktisk må ha grunneiers tillatelse til dette.

Utvidete jakttider

Det er signalisert at regjeringen i forbindelse med kommende jaktidsrevisjon vil vurdere å forlenge jakttiden for elg og utvide jakttid for andre arter. Dette støtter Norges Skogeierforbund. Det vil være et tiltak som vil stimulere til denne friluftaktiviteten og gi plass for flere jegere, samtidig som det vil kunne bidra til økt verdiskaping bl.a. i landbruket.

Vi vil i denne forbindelse også peke på at momsreglene praktiseres ulikt mellom offentlige og private tilbydere av utmarkstjenester. Private tilbydere må betale moms, noe offentlige tilbydere slipper. Regelverket bør være det samme for alle tilbydere av utmarkstjenester.

Oppsummering: Konkrete oppfølgingspunkter for Friluftsmeldinga:

- Det bør understrekes at grunneierne må involveres fra start av i alt som berører deres eiendommer (kartlegging, planer, tiltak).
- Vi går mot at riding og sykling skal kunne skje overalt i utmark uten grunneiers tillatelse. Komiteen bør i det minste presisere at det også for sykling bør vurderes om eksisterende reguleringer i dagens friluftslav bør videreføres, og at riding/sykling i plantefelt generelt vil være i strid med aktsomhetsplikten i friluftslaven.
- Jakttidene bør utvides og momsreglene bør bli de samme for private og offentlige tilbydere av utmarkstjenester.
- Komiteen bør peke på at de utfordringer som er knyttet kommersielle friluftsprodukter som er basert på en grunneiers arealer og infrastruktur. I utgangspunktet mener vi slike aktiviteter bør kreve grunneiers tillatelse og at grunneier bør sikres en rimelig godtgjørelse avhengig av tilretteleggingsgrad og ulemper for grunneier.